

IZVJEŠĆE O PROVEDBI I. FAZE SANACIJE TVORNICE SALONIT D.D. U STEČAJU U VRANJICU I ODLAGALIŠTA AZBESTNO-CEMENTNOG OTPADA MRAVINAČKA KAVA U MRAVINCIMA - SOLIN U VEZI S OBJAVOM MJERENJA ČESTICA AZBESTA U ZRAKU U NASELJU VRANJIC

1. Ministarstvo je u veljači 2006. godine raspisalo javni natječaj za izradu programa sanacije onečišćenih područja opasnim industrijskim otpadom, tzv. crnih točaka, za lokaciju bivše tvornice Salonit d.d. u stečaju u Vranjicu i Mravinačku kavu, odlagalište Lemić brdo kod Karlovca, odlagalište radioaktivne šljake u Kaštelanskom zaljevu i jamu Sovjak pokraj Rijeke, sukladno Strategiji gospodarenja otpadom i Planu gospodarenja otpadom.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (dalje u tekstu: MZOPUG) temeljem javnog natječaja sklopilo je Ugovor o izradi programa sanacije bivše tvornice Salonit i programa sanacije Mravinačka kava s tvrtkom IGH d.d. iz Zagreba. U okviru izrade programa sanacija izrađivač programa IGH naručio je od tvrtke ANT iz Zagreba laboratorijska mjerenja sadržaja čestica azbesta u zraku na lokacijama Salonit i Mravinačka kava. Prikaz dijela rezultata mjerenja i interpretacija tih rezultata tvrtke ANT sastavni je dio programa sanacije. Povjerenstvo za ocjenu programa sanacije je zbog nedostatka u tom prikazu zatražilo dopunu o načinu, mjestu i sustavu uzorkovanja i obradi rezultata mjerenja, što je izrađivač programa odbio dostaviti uz obrazloženje da to nije njihova obaveza. S obzirom da mjerenja nisu bila odlučujuća, odnosno da je nesumnjivo da čestica azbesta u tvornici Salonit i Mravinačkoj kavi ima, i bez stvarnog dokaza o koncentracijama, program sanacije je prihvaćen.

2. Vlada RH je Zaključkom od 10. studenog 2006. zadužila MZOPUG da započne I. fazu sanacije Salonita i Mravinačke kave, a Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost da osigura sredstva za sanaciju (prilog I.). Fond je u studenom 2006. zatražio od IGH prijedlog programa radova na zbrinjavanju azbestno-cementnog otpada za I. fazu sanacije (prilog II.), jer završno izvješće o programu sanacije IGH još nije bio završio. Temeljem tog programa radova Fond je, za potrebe sanacije I. faze, naručio izradu izvedbenog projekta od tvrtke Konstruktor te reviziju tog projekta od Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Na temelju prikupljenih ponuda i provedenog postupka u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi, za izvođača radova na sanaciji azbestno-cementnog otpada bivše tvornice Salonit izabrana je tvrtka CIAN d.o.o. iz Splita, koja ima dozvolu za gospodarenje opasnim otpadom.

Radovi na sanaciji tvornice Salonit i Mravinačke kave započeli su 4. prosinca 2006. godine nakon pribavljene suglasnosti grada Solina. Fond je osim s tvrtkom CIAN kao nositeljem posla sklopio ugovore i s tvrtkom APO iz Zagreba za obavljanje stručnog nadzora te s tvrtkom MUHUS d.o.o. iz Splita za građevinski nadzor radova. Tijekom provedbe sanacije stalno je mjerena koncentracija azbestnih čestica u zraku za što je bila zadužena tvrtka Atesti i zaštita d.o.o. iz Kaštel Novog, koja ima ovlaštenje za mjerenje u radnom prostoru i ima obučenog djelatnika za rad na faznom mikroskopu tvornice Salonit, jedinim takvim mikroskopom u RH, prema našim saznanjima. Kontrola koncentracije azbestnih čestica u prostoru u kojem se

obavljala sanacija rađena je u skladu s Pravilnikom o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim graničnim vrijednostima NN 92/93.

3. Prva faza sanacije tvornice Salonit obuhvaćala je odvoz opasnog otpada: sirovi azbest kao ostatak nakon prekida proizvodnje, azbestni mulj od obrade otpadnih voda od proizvodnje i lom gotovih proizvoda. Ovaj opasni otpad je po svim mjerama zaštite odvezen na lokaciju Mravinačka kava gdje je propisano zbrinut na prethodno priređenoj podlozi, u skladu s hrvatskim pravilima i europskim standardima (prilog III). Prva faza sanacije je završena u lipnju 2007. godine što znači da je iz kruga tvornice uklonjeno 8000 m³ opasnog otpada, najvećeg potencijalnog žarišta raspršivanja azbestne prašine u atmosferu u tvornici i u određenoj mjeri u okolici (prilog IV).

4. U medijima su potkraj travnja 2008. objavljeni rezultati mjerenja koja je tvrtka ANT obavila tijekom prve polovice 2006., dakle prije početka sanacije (ili u samom tijeku) i gotovo godinu dana nakon što je opasni otpad uklonjen iz tvornice. Objavljene su informacije o tri puta većoj koncentraciji azbesta u zraku u Vranjicu te o tome da se taj podatak taji od javnosti. Vrlo su mali publicitet dobile iskazane rezerve MZOPUG prema kvaliteti, a posebno interpretaciji rezultata mjerenja, te o tome da su protokom vremena u kojem su uslijedile akcije MZOPUG-a i Fonda nastupile znatne promjene na bolje u okolišu.

5. MZOPUG je javnosti iznijelo detaljno obrazloženje zašto mjerenja tvrtke ANT i njihova interpretacija nisu točna i potpuna. Razlozi su slijedeći:

- a) Granice mjerenja koje se mogu obaviti faznim mikroskopom su ograničene na 100.000 i više čestica po m³, prosječna greška kod viših koncentracija azbestnih vlakana je 30% što znači da su svi nalazi ispod tih vrijednosti besmisleni.
- b) Metoda faznog mikroskopa se ne koristi kod mjerenja izvan radnog prostora zbog toga što druga vlakna prisutna u atmosferi dovode do zablude u rezultatima mjerenja, odnosno ona nisu selektivna i ne razlikuju azbestna vlakna od drugih čestica u okolišu.
- c) U programu sanacije, u dijelu koji opisuje mjerenja, proizvoljno su određene dopuštene granice koncentracije azbesta u atmosferi na otvorenom javnom prostoru, kao i u radnom prostoru, ne uvažavajući postojeći Pravilnik koji određuje dopuštene granice u radnim prostorima i europske norme za radne sredine. Navedeno je da je koncentracija azbesta na lokaciji u mjestu Vranjic nekoliko puta veća od dopuštene, premda niti u RH niti u EU, a niti drugim međunarodnim propisom ta granica nije nikad određena. Dakle, radi se o neprofesionalno provedenim mjerenjima (zanemarena je granica točnosti i realna mogućnost zagađenja uzoraka drugim česticama iz zraka), te o proizvoljnoj interpretaciji ovih neprovjerenih rezultata.

6. S obzirom da tvrtka ANT, koja se snažno eksponirala u javnosti, nije htjela priznati da su pogriješili u mjerenjima i njihovoj interpretaciji ministrica je osnovala

Stručnu radnu skupinu koja ima zadaću dati meritorni sud o obavljenim nalazima te predložiti način i instituciju koja će obaviti pouzdana mjerenja zagađenja atmosfere i prostora unutar i u krugu tvornice Salonit u skladu s propisima (prilog V).

7. MZOPUG je na konferenciji za novinare, davanjem priopćenja te objavom na web stranicama informacija i izvješća svih koji sudjeluju u sanaciji obavijestilo o točnim podacima u vezi sa sanacijom i zbrinjavanjem cementno-azbestnog otpada. U ovom izvješću nećemo se osvrnuti na dio neargumentiranih, a djelomično i lažnih informacija koje su u javnost plasirale neke udruge i pojedinci.

ZAKLJUČAK

MZOPUG smatra problem onečišćivanja okoliša azbestnim vlaknima uslijed dugogodišnjeg (oko 80 godina) rada tvornice Salonit u Vranjicu jednom od najvećih industrijskih zagađenja.

Vlada je još u prošlom mandatu prva pokrenula program sanacije tzv. crnih točaka, a posebno tvornice Salonit i odlagališta Mravinačka kava. Razlog što se krenulo u sanaciju otpada u tvornici (odvoz i zbrinjavanje iz tvornice Salonit - I. faza) bila je činjenica što smo procijenili da je otpad (rasuti mulj i lomovi azbestno-cementnih proizvoda) najopasnije žarište emisije azbesta u atmosferu i to ne samo u krugu tvornice nego i u široj okolici. Mjerenja tvrtke ANT, bez obzira na neprofesionalnu provedbu, napravljena su nekoliko mjeseci nakon donošenja odluke o provođenju I. faze sanacije i početnih priprema za sanaciju i nisu bila niti inicijator niti presudna za odluku Vlade o potrebi što hitnije intervencije.

Objavljivanje informacija i to netočnih godinu dana nakon obavljenog mjerenja i više od pola godine od završetka I. faze sanacije mogu se tumačiti željom za uznemiravanje javnosti. Stanovnici Vranjica i okolice koji žive u blizini tvornice Salonit tijekom čitavog njezinog rada bili su izloženi negativnom utjecaju azbestne prašine i činjenica je da je zbrinjavanjem otpada koji sadrži azbest iz kruga tvornice ta opasnost smanjena i dalje će se smanjivati kako sanacija bude napredovala.